IPÎ INSTITUTUL DE ŞTIINŢE PENALE ŞI CRIMINOLOGIE APLICATĂ

EVALUAREA STUDENȚILOR

Ghid pentru cadrele didactice

Chișinău, 2013

CUPRINS

1.Noţiunea şi modalităţile de evaluare....3
2.Evaluarea formativă şi sumativă....3
3.Evaluarea în raport cu criterii şi evaluarea ipsativă....3
4.Evaluarea finală şi evaluarea continuă....4
5.Evaluarea externă, efectuată de profesor, de colegi, autoevaluare....4
6.Evaluarea cu cartea închisă/deschisă....4
7.Evaluare în scris, orală şi situţională....5
8.Evaluare manuală şi evaluarea asistată de calculator....5
9.Caracteristici ale evaluării....5
10.Evaluarea sumativă: validitate şi siguranţă....7
11. Evaluarea finală şi evaluarea continuă....7
12.Avantajele şi dezavantajele evaluării continue....8
13.Unele forme de evaluare continuă....9
14.Studii de caz ilustrative....10
15.Metode de evaluare....11
16.Surse de evaluare....16
16.Instrumente de evaluare....16

Evaluarea constituie un proces complex de verificare, examinare, apreciere a rezultatelor obţinute de studenţi în procesul de predare/învăţare. În prezentul îndrumar, termenul de evaluare se va utiliza în acest sens, uneori fiind completat cu evaluarea cunoştinţelor studenţilor.

Această noţiune diferă de cea evaluare academică, care include trei domenii interdependente:

a) **Standardele academice;**
b) **Calitatea procesului didactic la nivel de disciplină de studii;**
c) **Managementul instituţional al standardelor şi calităţii.**

Ambele procese de evaluare - academică a instituţiei şi a studenţilor sînt în strînsă legătură, deoarece rezultatele evaluării studenţilor sînt printre cei mai importanţi indicatori, ce ar trebui luate în consideraţie în evaluarea oricărui curs sau curriculum.

Evaluare formativă şi sumativă

Evaluarea formativă sau diagnostică. Acest mod de evaluare este realizat pe parcursul unui program de învaţămînt în întregime, obiectivul ei principal fiind de a asigura un feedback[1] studenţilor în privinţa modului în care fac faţă cerinţelor de studii şi de a-i ajuta să înveţe mai eficient.

Exemple de evaluare formativă pot servi nu doar discuţiile dintre student şi profesor asupra lucrării îndeplinite, dar şi evaluările efectuate la sfîrşitul unui capitol sau al unei secţiuni din cadrul unei programe mai largi, pentru a stabili volumul de informaţie acumulată de studenţi (test oral, în forma scrisă sau test practic).

Evaluarea sumativă este desfăşurată la sfîrşitul unei programe de învăţămînt sau al unui curs pentru a determina sau a măsura cunostinţele obţinute de student şi se ia în consideraţie la calcularea rezultatului final şi/sau la detemina rea rezultatului de promovare a studentului în următorul an/semestru.

Exemple de evaluare sumativă:

- Examinare în formă scrisă, practică sau orală, organizată la sfîrşitul unei programe de învăţămînt.
- Evaluare continuă astfel ca teste intermediare, lucrare de curs sau evaluarea unei practici de producţie.
- Evaluări diagnostice organizate cu scopul de a prezice evoluţia performanţelor sau de a face o selecţie ulterioară, necesară în procesul de studii.

Evaluare în raport cu criterii şi evaluare ipsativă

Evaluare bazată pe criterii. În această evaluare performanţele studenţilor sînt evaluate în comparaţie cu anumite criterii prestabilite. În majoritatea cazurilor, se încearcă a determina capacităţile studentului de a îndeplini o sarcină sau activitate de un anumit tip, situaţie sau context specific, faţă de un standard minimum stabilit. De obicei, se efectuează în baza aprecierilor „admis/respins", fără a face apel la gradare numerică. Evaluarea în baza criteriilor se aplică în probele de determinare a nivelului de competenţe/capacităţi profesionale.

Evaluare ipsativă *(provine de la latinescul ipsum- însuşi).* În cadrul acestui mod de evaluare se apreciază realizările curente în raport cu realizările recente ale

1 Feedback – informaţie obţinută ca răspuns la o activitate (de învăţare, în caest context), conexiune inversă.

aceleiaşi persoane, cu scopul de a determina dacă s-au obţinut anumite progrese sau îmbunătăţiri. O asemenea evaluare ar putea consta în testarea studentului pînă şi după un curs sau secvenţă de curs, ţinînd evidenţa notelor medii sau absolute pe toată durata şi la sfîrşitul cursului, pentru a urmări, de exemplu, rezultatele studentului în cadrul întregului curs sau pentru a analiza cum şi-a îmbunătăţit performanţele pe măsură ce a fost instruit în cadrul unui curs.

Evaluarea finală . Această evaluare este realizată la sfîrşitul unui curs sau al unei mari părţi a acestuia, prin organizarea unui examen, a unei evaluări practice sau situaţionale, sau prin prezentarea unei lucrări de proporţii (disertaţie, teză, portofoliu). Evaluarea finală se organizează, în majoritatea cazurilor, cu scop sumativ, de exemplu, pentru a determina dacă studenţii pot trece la următoarea etapă a cursului, dacă au însuşit safisfăcător un modul sau pentru a contribui la nota finală, calificarea sau clasificarea finală.

Evaluarea continuă. Această evaluare este desfăşurată în permanenţă, progresiv, în timp ce studenţii studiază un curs sau un modul. Se poate realiza printr-o varietate de forme, printre care: teste periodice, eseuri şi alte tipuri de lucrări, evaluări de practici efectuate în afara instituţiei de învăţămînt sau evaluări situaţionale. O asemenea evaluare poate avea un caracter sumativ sau poate fi o combinaţie de evaluare formativă şi sumativă.

Evaluare externă, efectuată de profesor, de colegi, autoevaluare în funcţie de cine le efectuează

Evaluare externă. O organizaţie externă (de exemplu, o comisie de stat, o agenţie specială) este responsabilă de alcătuirea şi verificarea calităţii. Colectivul didactic al Institutului, etc. are responsabilitatea de a pregăti studenţii pentru evaluare şi de a o organiza.

Evaluare efectuată de către profesor. Cadrele didactice ale catedrelor sînt responsabile atît de alcătuirea sarcinilor de evaluare şi de verificarea lor, precum şi de organizarea evaluării. Acesta este modul standard de evaluare în cazul tuturor cursurilor oferite de universităţi, precum şi în cazul cursurilor validate extern.

Evaluare efectuată de către colegi. Aceasta este o evaluare efectuată de către alţi studenţi şi se utilizează pentru a completa evaluarea efectuată de către profesor. O asemenea evaluare poate fi eficientă în cazul proiectelor de grup sau al altor activităţi în grup, în acest mod facînd posibilă aprecierea fiecărui student aparte.

Autoevaluare. Acest mod de evaluare constă în evaluarea de către înşişi studenţii a propriilor realizări. Autoevaluarea devine eficientă atunci cînd studenţii îşi asumă tot mai mult responsabilitatea asupra modului în care studiază şi asupra performanţelor obţinute.

Evaluare cu cartea „închisă”/ „deschisă”

Evaluare cu cartea „închisă”. Acesta este modul de evaluare, în cadrul căruia studenţilor nu se permite să utilizeze nici un fel de notiţe, conspecte, cărţi sau materiale suplimentare în timpul examinării, ei fiind impuşi să se bazeze în întregime pe memorie pentru a îndeplini sarcinile de evaluare.

Evaluare cu cartea „deschisă”. Studenţii pot folosi diverse materiale în timpul examinării, care poate fi efectuată într-un mediu formal sau mai puţin formal. Scopul acestei evaluări constă în a vedea cum pot utiliza studenţii informaţia pusă la dispoziţie pentru a soluţiona probleme, a îndeplini anumite activităţi şi sarcini, etc., unde factorul de

memorizare este, în mare măsură, eliminat. Acest mod de evaluare se potriveşte foarte bine pentru evaluarea deprinderilor cognitive de nivel înalt şi a multor deprinderi non-cognitive, inclusiv a deprinderilor practice.

Evaluare în scris, orală şi situaţională

Evaluare în scris. Această evaluare implică elaborarea de diferite materiale în scris, de exemplu, o lucrare de examinare, un eseu, un raport sau o altă sarcină de evaluare, ce trebuie îndeplinită în scris (în ultimul timp prin intermediul unui redactor de texte) sau o lucrare mai voluminoasă (o teză de licenţă sau o disertaţie).

Evaluare orală. Persoana evaluată răspunde la o serie de subiecte şi întrebări în faţa unui profesor sau examinator sau face o prezentare anume.

Evaluare situaţională. Evaluarea situaţională implică evaluarea capacităţilor studentului de a soluţiona o situaţie din viaţa reală sau o situaţie simulată, de exemplu probleme din domeniul dreptului(speţe).

Evaluare manuală şi evaluare asistată de calculator

Evaluarea manuală este evaluarea în care nu se utilizează calculatorul pentru administrare sau notare, deşi se poate utiliza calculatorul, de exemplu, în verificarea competenţelor de programare sau în alte scopuri, foi de calcul, redactoare de texte etc.

Evaluarea asistată de calculator este evaluarea în care administrarea procesului de evaluare şi notarea studenţilor se face prin intermediul calculatorului. Pentru o asemenea evaluare este necesar hard şi soft special, cu o interfaţă prietenoasă profesorilor, astfel ca ei să poată produce lucrări de evaluare asistate de calculator. Evaluarea asistată de calculator poate fi utilizată atît în scop formativ, cît şi în scop sumativ şi poate fi eficientă din punct de vedere al costurilor, atunci cînd trebuie evaluat un număr mare de studenţi.

Cerinţe impuse evaluării

Evaluarea trebuie să fie validă. O procedură validă de evaluare este cea care testează anume ceea ce trebuie să fie evaluat, îndeplinind cu exactitate obiectivele/finalitătile de studii propuse. Validitatea presupune că trebuie să se evalueze ceea ce într-adevăr trebuie măsurat. De exemplu, atunci cînd se evaluează capacităţile de soluţionare a problemelor, evaluarea nu trebuie să depindă de calitatea şi stilul de scriere a unor rapoarte despre soluţionarea problemelor, ci de calitatea soluţiei găsite.

Evaluarea trebuie să fie sigură. Siguranţa unei proceduri de evaluare este măsura consecvenţei cu care o întrebare, un test sau o examinare produce aceleaşi rezultate în condiţii diferite, dar comparabile. Fiind date:

a) sarcinile de evaluare;

b) criteriiie de evaluare ;

c) grila de evaluare,

evaluarea tuturor lucrărilor trebuie să corespundă unui şi aceluiaşi standard şi rezultatele trebuie să nu difere prea mult în cazul cînd diferiţi evaluatori evaluează una şi aceeaşi lucrare. Un subiect de evaluare sigur are aceleaşi rezultate reproductibile pentru eşantioane similare de studenţi şi, prin urmare, este maximum posibil independent de caracteristicile şi particularităţile evaluatorilor individuali.

Evaluarea trebuie să ofere oportunităţi egale. Studenţilor trebuie să li se ofere

oportunităţi egale de promovare, chiar dacă experienţa lor nu este aceeaşi pentru toţi. Este de asemenea important ca toţi studenţii să înţeleagă că instrumentele şi procesele de evaluare sînt echitabile.

Evaluarea trebuie să fie echitabilă. Nu trebuie să existe discriminare între studenţi şi nici un student sau grup nu trebuie să fie dezavantajat. Este bine să se utilizeze diferite forme de evaluare în cadrul unui curs, astlel ca nici un grup să nu fie pus în condiţii mai favorabile decît alte grupuri.

Evaluarea trebuie să fie formativă. Evaluarea este un proces care necesită timp din partea celor implicaţi (evaluatori şi studenţi), de aceea se pare că este efectuată în zadar, în cazul cînd nu este utilizată pentru a informa studenţii despre realizările obţinute în cadrul cursului şi pentru a îmbunătăţi performanţele lor.

Evaluarea trebuie să fie făcută în timp util. Evaluarea care se efectuează doar la sfîrşitul semestrului nu are valoare în oferirea unui feedback. Chiar dacă există doar o evaluare de final, studenţilor trebuie să li se ofere şansa de feedback şi de a repeta examinarea.

Evaluarea trebuie să fie făcută treptat. În mod ideal studenţilor trebuie să li se ofere un feedback în mod continuu. Are sens, prin urmare, de a elabora sarcini mai mici de evaluare, care să fie apoi constituite într-un tot întreg, printr-o notă finală. Prin aceasta vor fi evitate surprizele, evaluarea va fi mai puţin stresantă decît evaluarea care se face în reprize unice, limitate în timp.

Evaluarea trebuie să fie repetată, adică sistemul de evaluare să includă posibilităţi de a repeta evaluarea în cazul cînd studenţii nu sînt atestaţi.

Evaluarea trebuie să impună cerinţe adecvate. Asigurarea calităţii, este imposibilă atunci cînd studenţii nu se confruntă cu cerinţe înalte impuse de metodele de evaluare. Aceasta nu înseamnă că sistemele de evaluare trebuie să permită unui anumit număr de studenţi să obţină calificările date: un sistem eficient de evaluare trebuie să permită tuturor studenţilor să se considere capabili să înţeleagă cursul de studiu şi să aibă o sansă de evaluare pozitivă, în cazul cînd învaţă conştiincios.

Evaluarea trebuie să fie eficientă. Indiferent de subiectul cercetat, lucrările de evaluare trebuie să fie realizabile într-o limită a cheltuielilor, a timpului şi a gradului de dificultate.

Evaluarea trebuie să fie explicită. Pentru ca toţi studenţii să înţeleagă, ce se cere de la ei, o evaluare trebuie să reflecte cu exactitate obiectivele/finalităţile de studii, descrise în lista de obiective ale cursului. Este de dorit ca studenţii să fie informaţi de la începutul cursului despre modul în care vor fi evaluaţi, despre natura materialelor în baza cărora va fi efectuată examinarea (conţinutul şi obiectivele), forma şi structura examinării, durata examinării, valoarea (în note) fiecărei componente din programa de studii.

Evaluarea trebuie să fie utilă studenţilor. Evaluarea trebuie să fie şi utilă studenţilor, în sensul eficacităţii procesului de învăţămînt. Aceasta s-ar putea obţine în două moduri, mai precis, prin realizarea activităţilor de studiere menite să faciliteze învăţarea (revizuirea materialului predat la lecţii, scrierea eseurilor, îndeplinirea temelor pentru acasă) şi prin asigurarea feedback-ului asupra progresului lor, astfel ajutîndu-i să-şi identifice capacităţile, punctele forte şi slabe. În ambele situaţii, evaluările continue au mai multe avantaje în comparaţie cu evaluarea finală, dar numai în cazul cînd de feedback beneficiază fiecare student în parte, aceasta efectuîndu-se fără întîrzieri exagerate.

Evaluarea sumativă: validitate şi siguranţă

Evaluarea sumativă are menirea să totalizeze reuşita, să facă un sumar. Este o evaluare cu miză înaltă, prin care se subînţelege că sumarul este esenţial în acordarea unui grad, calificativ, notă, care apare într-un document certificat. Evaluările cu scop sumativ includ examinări, lucrări de curs cu notă şi alte performanţe, care trebuie să certifice absolvirea unui curs, a unei programe, a unui an de studii şi promovarea studenţilor la nivelul următor de studii. Deoarece evaluarea sumativă se face la sfîrşitul unei perioade de predare/învăţare a unei discipline sau a unui modul, nu mai există o dată ulterioară, în sensul că materialul pe baza căruia a fost efectuată evaluarea, nu va mai fi însuşit încă o dată.

O evaluare sigură este una în care procesul de evaluare este *obiectiv şi imparţial, şi* anume:

- Evaluarea este nepărtinitoare faţă de toţi studenţii care sînt în aceleaşi condiţii.
- Posibilităţile de erori administrative şi tehnice sînt reduse la minimum.
- Evaluatorii efectuează verificarea în corespundere cu o schemă prestabilită de notare.

Trebuie să se identifice ceea ce se consideră performanţă de succes, să se scrie specificaţiile respective în mod cît mai exact şi să se facă o comparaţie şi o concluzie despre reuşită în mod corespunzător.

Criteriile prezintă standarde discutate şi acceptate şi care sînt puncte de referinţă pentru evaluatori în verificarea lucrărilor studenţilor şi în acordarea de note.

Evaluarea finală şi evaluarea continuă

Evaluarea finală este efectuată la sfîrşitul unui curs sau modul printr-o examinare orală sau în scris, prin prezentarea unui portofoliu, printr-o evaluare situaţională sau practică. Evaluarea finală este făcută cu scop sumativ, adică pentru a determina dacă studenţii pot fi promovaţi la o treaptă superioară, sau pentru a fi acreditaţi că au însuşit la un nivel satisfăcător disciplina dată, sau pentru a fi luată în consideraţie la nota finală, clasificare sau grad final.

Evaluarea continuă, pe de altă parte, este efectuată pe tot parcursul semestrului, în timp ce studenţii lucrează asupra materialului din disciplina dată. Evaluarea continuă poate avea o varietate de forme, incluzînd teste periodice, eseuri sau alte tipuri de activităţi de evaluare, evaluare a lucrului practic sau evaluare situaţională. Evaluarea continuă poate fi atît sumativă, cît si formativă.

Această metodă este mai utilă pentru studenţi, deoarece în permanenţă li se oferă un feedback asupra reuşitei lor, îi ajută să fie autocritici şi îi încurajează să însuşească materialul pe pacursul întregii perioade cît durează cursul, în loc să înveţe doar la sfîrşitul cursului.

Paradigma evaluării continue se potriveşte foarte bine cu cele trei tendinţe moderne din procesul didactic:

- a face procesul de evaluare o parte integrantă a procesului de învăţare (evaluare pentru învăţare);
- a deplasa accentul de pe evaluarea conţinutului pe evaluarea procesului;
- a face cursurile modulare unităţi aparte.

Avantajele evaluării continue

Evaluarea continuă are un grad de acoperire a programei de studii mult mai mare decît evaluarea finală; într-adevăr, în unele cazuri ea acoperă toate aspectele lucrului studentului, mărind considerabil validitatea procesului de evaluare şi permiţînd utilizarea unor instrumente similare activităţi ulterioare din cîmpul muncii.

Evaluarea continuă permite utilizarea unui spectru larg de tehnici de evaluare şi poate fi folosită pentru a testa o gamă largă de aptitudini, inclusiv non-cognitive.

Evaluarea continuă pune mai puţin accent pe memoria pură (îndeosebi pe memoria de scurtă durată) decît evaluarea finală şi, respectiv, mai mult accent pe învăţare în sensul profund al cuvîntului.

Evaluarea continuă încurajează studiile regulate, sistematice şi descurajează „toceala" din ultimele zile, remunerînd studenţii care lucrează permanent şi conştiincios pe parcursul semestrului.

Prin asigurarea monitorizării permanente a performanţelor studenţilor, evaluarea continuă poate să semnaleze din timp despre problemele pe care le întîmpină studenţii la însuşirea cursului.

Evaluarea continuă asigură în general un mediu natural de evaluare care se potriveşte mai bine cu situaţiile pe care studenţii le vor avea în activitatea ulterioară de muncă, îndeosebi dacă evaluarea este de tipul „cu cartea deschisă".

Dezavantajele evaluării continue

Dacă evaluarea continuă nu este planificată şi coordonată cu grijă, poate apărea pericolul ca studenţii să fie supraîncărcaţi cu evaluări, în particular în anumite perioade ale anului academic, cînd diferiţi profesori le cer simultan să prezinte lucrările cu sarcinile de evaluare.

Evaluarea continuă necesită o planificare mai riguroasă decît evaluarea finală.

Evaluarea continuă, dacă nu este corect administrată, poate afecta relaţiile dintre studenţi şi profesori.

Schemele de evaluare care pretind a fi evaluare „continuă" pot fi nimic altceva decît o serie de teste sau „mini-examene". Asemenea evaluări sînt ,,nenaturale" şi nu optimizează procesul de evaluare şi de soluţionare a problemelor din viaţa reală.

Profesorii trebuie să posede o experienţă bogată de evaluare pentru a utiliza în mod creativ şi eficient evaluarea continuă.

Unele forme de evaluare continuă

Autoevaluarea continuă efectuată de înşişi studenţii

În majoritatea cursurilor studenţii sînt informaţi despre finalităţile de studii pe care trebuie să le realizeze la finele cursurilor. De asemenea, studenţii trebuie să monitorizeze în ce măsură ei realizează finalităţile de studii prin evaluarea permanentă a reuşitei lor. Acest lucru poate fi efectuat pe mai multe căi, prin clasificarea nivelului de realizare a finalităţilor de studii sau, pur şi simplu, pe baza „realizat/încă nu realizat", sau prin utilizarea unei scale mai extinse (de exemplu, „nu au fost realizate deloc/realizate în anumită măsură/realizate într-o măsură considerabilă /complet realizate").

Programe permanente de teste

Una dintre formele evaluării continue utilizate pe larg constă în a supune studenţii unei serii de teste scurte pe parcursul întregului curs, rezultatele fiind utilizate în scopuri formative sau sumative, sau în ambele scopuri. Testele ca atare pot avea o varietate de forme: teste în

auditoriu distribuite de lector, lucrări scurte în scris bazate pe întrebări obiective sau cu răspunsuri scurte, sau teste distribuite, notate şi comentate prin intermediul calculatorului. Programele de teste pot servi ca bază pentru autoevaluare şi, în acest mod, pot fi foarte utile în cursurile la distanţă.

Eseuri de curs şi alte forme de sarcini de evaluare

0 altă formă extrem de utilizată de evaluare continuă constă în stabilirea pentru studenţi a unor eseuri de curs şi a altor sarcini pe perioada întregului curs. Asemenea sarcini includ pregătirea şi prezentarea lucrărilor la seminare, îndeplinirea unor mini-proiecte de diferită natură, efectuarea unei analize a literaturii din domeniul dat şi un şir de alte activităţi corelate cu finalităţile de studii. Acestea pot fi apoi utilizate în scopuri formative sau sumative, sau în ambele scopuri.

Studiile de caz prezentate în una din secţiunile ce urmează vor demonstra cum pot fi utilizate eseurile pentru a construi o schemă de evaluare continuă.

Evaluarea continuă a lucrărilor de laborator şi a lucrărilor practice

În cazul lucrărilor de laborator se poate cere ca studenţii să menţină un registru, în care sînt descrise punctele cheie ale lucrului efectuat, sînt prezentate rapoartele detaliate asupra lucrărilor de laborator, sau în majoritatea cazurilor o combinaţie din ambele. În cazul practicii, sarcinile de evaluare pot include un program progresiv de mini-proiecte, fiind evaluate ca proces sau ca produs finit, sau ca o combinaţie din ambele.

Acumularea de portofolii

Completarea unui portofoliu de lucrări îndeplinite pe parcursul cursului a jucat întotdeauna un rol important în evaluare. Portofoliile au intrat în prezent în arsenalul de forme de evaluare şi în alte cursuri, în particular în cursurile bazate pe competenţe şi de calificare profesională. Tipic, portofoliile includ o colecţie de lucrări complete, o colecţie din cele mai bune lucrări. Ele pot fi utilizate atît în scopuri formative (ca evidenţă a progresului şi a procesului), precurn şi în scopuri sumative (ca evidenţă de realizare a unui standard).

Planificarea şi organizarea evaluării continue

Deoarece formele de evaluare continuă sînt foarte variate, este dificil de a oferi indicaţii detaliate cum să fie planificată şi organizată o asemenea evaluare. Pot fi oferite unele indicaţii generale, care pot fi utile celor interesaţi.

1. Ţineti minte că examinările şi alte „evaluări finale” pot fi utilizate împreună cu programele de evaluare continuă, prin urmare, încercaţi să utilizaţi ambele moduri de evaluare într-un mod complementar şi cît mai eficace.
2. Informaţi studenţii întotdeauna despre ceea ce se cere de la ei şi asiguraţi-vă că cerinţele şi „regulile de bază" sînt corect înţelese.
3. Asiguraţi-vă că orice instrucţii sau indicaţii în scris puse la dispoziţia studenţilor sînt clare, utile şi fără dubii.
4. Fiţi siguri că creaţi oportunităţi egale pentru studenţi de a discuta programul de evaluare continuă cu profesorul în cauză şi cu alţi membri ai corpului didactic atît pînă la începerea cursului, precum şi pe parcursul lui.
5. Nu stabiliţi sarcini majore de evaluare la începutul cursului, începeţi evaluarea cu sarcini simple şi apoi complicaţi-le pe parcurs, astfel studenţii să-şi dezvolte competenţele într-un mod sistematic.
6. Asiguraţi-vă că studenţii au suficient timp pentru a se pregăti şi a îndeplini sarcinile de

evaluare continuă.

7. Fiţi siguri că studenţii nu sînt supraîncărcaţi cu evaluări din cursul dat sau al altor profesori. Prea multe sarcini de evaluare pot fi contra productive şi pot stresa studenţii. Evaluări interdisciplinare sînt posibile şi reflectă practica de producere.

8. Monitorizaţi standardele cu grijă pentru a asigura o concordanţă în notarea diferitelor lucrări ale studenţilor, pentru a vă asigura că standardele sînt menţinute de la an la an şi pentru a demonstra potrivirea cu scopurile de evaluare. Acest lucru este deosebit de important atunci cînd mai mulţi profesori sînt implicaţi în evaluare.

9. Alocaţi suficient timp pentru notarea adecvată şi scrierea comentariilor la lucrările studenţilor, dar asiguraţi-vă că studenţii obţin acest feedback în timp util.

10. Ţineţi minte că un feedback complet şi constructiv constituie o componentă esenţială a evaluării continue, în special dacă este utilizată în scopuri formative.

Studii de caz ilustrative

Studiul de caz 1: Schemă de evaluare continuă în bază de eseuri

Pentru fiecare secţiune studenţii trebuie să prezinte cîte un eseu.

Eseurile au menirea să dezvolte competenţele de comunicare în scris, care nu sînt de nivel prea înalt. Caracteristicile pe care trebuie să le satisfacă eseurile:

1. Eseul trebuie să posede o structură logică clar definită, să fie divizat în secţiuni şi să conţină titluri de secţiuni.
2. Eseul trebuie să respecte regulile de gramatică, de punctuaţie, de scriere corectă şi de stil.
3. Eseul trebuie să conţină o întroducere în care sînt descrise următoarele aspecte:

(a) cum a ales studentul să interpreteze subiectul pus în discuţie;

(b) cum intenţionează studentul să abordeze subiectul din eseu.

4. Partea principală a eseului trebuie să conţină argumente clare, cuprinzătoare şi substanţiale; referinţele trebuie indicate în text prin numele autorului şi anul publicării.
5. Eseul trebuie să conţină secţiunea „Concluzii”, în care este prezentat sumarul punctelor cheie.
6. Secţiunea „Referinţe şi bibliografie” trebuie să includă lista tuturor surselor citate în text.

Studiul de caz 2: Evaluarea continuă a unui program de practică

Al doilea studiu de caz se referă la o schemă bine stabilită de evaluare continuă a practicii.

Scopurile principale ale cursului:

1. A dezvolta la studenţi înţelegerea naturii practicii şi a relaţiilor ei cu teoria; a dezvolta capacităţile de lucru, reieşind dintr-o bază teoretică bine definită.
2. A dezvolta deprinderi profesionale de bază care vor fi utilizate apoi pentru a atinge competenţe profesionale complete.

După cum se vede, obiectivele sînt foarte practice, accent ce este reflectat de asemenea în curriculum, bazat foarte mult pe practică. Într-adevăr, programa de evaluare continuă bazată pe proiecte practice este metoda principală de instruire pe parcursul acestui curs. Intenţia este de a facilita integrarea cunoştinţelor obţinute în decursul programei de predare în aplicaţii practice cu sarcini specifice. Sarcinile sînt creative, de investigaţii, conducînd la dezvoltarea progresivă a capacităţilor intelectuale şi imaginative, de înţelegere, de raţionament şi de soluţionare a problemelor.

Studenţii sînt supuşi atît unei evaluări formative şi sumative în cadrul fiecărui proiect

individual, precum şi în cadrul programei în întregime. Proiectele individuale sînt evaluate printr-o analiză, în care studenţii obţin un feedback formativ referitor la punctele forte şi slabe ale proiectului şi printr-o prezentare formală, unde ei îşi afişează şi demonstrează lucrul efectuat şi sînt criticaţi în mod constructiv de corpul didactic, evaluatori şi practicieni invitaţi, precum şi de colegi. Lucrul este apoi evaluat în raport cu obiectivele proiectului, 50% fiind acordate pentru conţinut şi 50% pentru prezentare.

Metode, surse şi insturmente de evaluare

Iniţial, este util de a face o distincţie între trei termeni: *metode de evaluare, surse de evaluare şi instrumente de evaluare.*

Metodele se referă la abordările utilizate pentru a evalua procesul de învăţare precum ar fi examenele, portofoliile, eseurile, probleme rezolvate, testele cu alegere multiplă şi altele.

Sursele se referă la persoanele care efectuează evaluarea: profesorul, studentul însuşi, angajatorul sau studenţii colegi.

Instrumentele se referă la schema de notare, la criteriile explicite sau implicite de evaluare.

În tabelul 1 sînt prezentate un şir de metode, surse şi instrumente de evaluare. Unele controverse care apar în legătură cu noile abordări ale evaluării sînt din cauza confundării surselor cu instrumentele de evaluare.

Tabelul 1: Metode, surse şi instrumente de evaluare

Exemplu de metode	Surse	Instrumente
Eseuri	Profesor responsabil de modul/curs	Criterii implicate
Set de probleme	Alţi autori	Globale
Rapoarte de laborator	Profesori / tutori	Notare cu referire la creterii
Prezentări	Profesori/ înşişi studenţii	Criterii specifice
Proiecte	Profesori/ Colegi- studenţi	Scheme de evaluare
Proiecte de grup	Profesori/ Angajatori / Colegi-studenţi	Criterii specifice
Postere	Mentorii	Scheme de ordonare
Învăţare bazate pe activitatea de muncă	Angajatori / mentorii	Fişe de verificare

La alegerea unei anumite metode, sau surse, sau instrument de evaluare trebuie să se ţină cont dacă combinarea de surse, instrumente şi metode este în concordanţă cu rezultatele/obiectivele de învăţare şi dacă costurile de timp şi de alte resurse merită abordarea adoptată. Alte detalii cu privire la metode de evaluare sînt prezentate în tabelul 2.

Tabelul 2. Metode de evaluare

Studii de caz şi probleme deschise	Sînt eficiente pentu a măsura aplicarea cunoştinţelor, soluţionarea problemelor şi abilităţile de evaluare. Studiile de caz scurte sînt uşor

	de proiectat şi de evaluat. Elaborarea unor cazuri mai complexe şi a schemelor de evaluare sînt mai greu de proiectat şi de rezolvat.
Observare directă	O metodă utilă pentru un feedback imediat, în scopuri de dezvoltare şi pentru estimarea performanţelor. Prezenţa observatorului poate influenţa performanţele, de aceea metoda trebuie utilizată cu precauţie. Observarea pentru crearea unor impresii poate fi utilizată în cazul în care este însoţită de un feedback constructiv. Poate fi utilizată într-un grup de studenţi pentru asigurarea feedback-ului şi pentru evaluare. Este necesară o pregătire intensă şi de lungă durată pentru a asigura o credibilitate înaltă în cazul cînd sînt utilizate fişe de verificare. Credibilitatea, validitatea şi administrarea sînt destul de înalte, dacă este utilizată observarea structurată.
Eseuri	O metodă standard. Există cîteva tipuri de eseuri, prin care se testează diferite stiluri de scriere sau diferite tipuri de gîndire. Măsoară capacitatea de înţelegere, de sinteză şi de evaluare, dacă întrebările sînt corect formulate. Notarea în conformitate cu impresiile este rapidă. Evaluarea pentru a oferi un feedback poate lua mult timp. Se recomandă de stabilit criterii simple. Variaţiile dintre evaluatori pot fi înalte, ca de altfel şi variaţiile unui singur evaluator.
Agende de învăţare	Există o mare diversitate - de la relatări zilnice nestructurate la forme structurate bazate pe sarcini. Este necesară o pregătire prealabilă la compartimentul reflecţii. Necesită mult timp pentru studenţi. Necesită un nivel înalt de încredere între studenţi şi evaluator. Măsurare credibilităţii este dificilă. Poate avea validitate înaltă dacă structura agendei este în corcondanţă cu finalităţile de studii.
Mini-practici	Reprezintă o serie de ore de practică în condiţii cronometrate. Au potenţial pentru modelarea unui şir de priceperi practice, analitice şi interactive. Elaborarea iniţială necesită mult timp. Unele, dacă nu chiar toate notările/ evaluările, pot fi făcute la locul practicii , de aceea evaluarea este considerată rapidă. Feedback-ul este rapid. Este o metodă credibilă, dar necesită o pregătire minuţioasă a evaluatorilor.
Întrebări-eseu modificate (ÎEM)	O serie de întrebări bazate pe un studiu de caz. După ce studenţii au răspuns la o întrebare, este propusă informaţia ulterioară şi altă întrebare. Procedura continuă de obicei timp de aproape o oră. Este relativ uşor de stabilit. Poate fi utilizată în predare şi evaluare cu scop de dezvoltare sau de formare a raţionamentelor. Poate fi asistată de calculator sau tradiţională (pe hirtie). Poate încuraja reflecţia şi analiza. Au o credibilitate, validitate şi administrare înaltă.
Întrebări cu alegere multiplă (ÎAM)	O metodă standard. Poate testa un şir de cunoştinţe în mod rapid. Are potenţial pentru a măsura capacitatea de înţelegere, de analiză, de evaluare. Există o varietate largă — de la întrebări de tip adevărat/fals la afirmări/argumentări (cauză / efect). Nu se recomandă un format mai complex, deoarece derutează studenţii şi necesită mult timp pentru elaborare, ÎAM ce au cerinţe mai mari sînt dificil de elaborat. Cele mai reuşite sînt bazate pe studii de caz

	şi pe analiza unor lucrări ştiintifice. Uşor de notat şi de analizat rezultatele. Utile pentru autoevaluare şi crearea unui tablou de ansamblu asupra reuşitei. Au o credibilitate, validitate şi administrare înaltă. Feedback-ul este rapid. Există riscul de a testa doar cunoştinţe triviale/neesenţiale. Pentru a economisi timp şi pentru inspiraţie pot fi utilizate seturile de întrebări cu alegere multiplă din Internet sau manualele respective, editate în Statele Unite ale Americii.
Teste orale	Testează capacitatea de comunicare, de înţelegere, de a gîndi rapid în condiţii de presiune şi de cunoaştere a procedurilor. Potenţialul unui feedback este înalt. Notarea poate fi rapidă, dar este necesară standardizarea tehnicii interviului pentru a asigura credibilitatea şi validitatea evaluării.
Examinări clinice structurate pe obiective (ECSO)	Iniţial au fost utilizate în medicină, dar pot fi utilizate, de asemenea, în afaceri, practica juridică, management, psihologie, cursuri de ştiinţe ale naturii şi asistenţă socială. Sînt extrem de utile pentru evaluarea rapidă a abilităţilor practice şi de comunicare. Destul de dificil de elaborat şi de organizat, în schimb uşor de totalizat şi de asigurat un feedback. Pot fi utilizate în faza întroductivă pentri a estima abilităţile cheie practice. ESCO pot fi utilizate spre finele unui curs pentru a asigura un feedback sau pentru a testa performanţele versus obiective. Au credibilitate, validitate şi administrare destul de înaltă. Necesită mai puţine eforturi decît alte metode, dar sînt implicaţi cîţiva evaluatori în acelaşi timp. Iniţial, necesită mult timp pentru elaborare, dar efortul merită.
Portofolii	Există o varietate de tipuri de portofolii - de la colecţii de lucrări/ sarcini la reflecţii asupra unor evenimente critice. Cele din urmă sînt probabil cele mai utile în scopuri de dezvoltare. Pot servi drept bază pentru examinări orale. Au un potenţial bogat pentru dezvoltarea învăţării reflective, dacă studenţii sînt instruiţi pentru utilizarea unor astfel de tehnici. Necesită un nivel înalt de încredere între studenţi şi evaluatori. Măsurarea credibilităţii este dificilă. Pot avea o validitate înaltă, dacă structura portofoliilor este în concordanţă cu obiectivele predării/învăţării.
Sesiuni de postere	Testează capacitatea de a prezenta constatările şi interpretările în mod succint şi atrăgător. Pericolul de concentrare asupra metodelor de prezentare poate fi evitat prin utilizarea unor criterii simple. Feedback potenţial: din partea profesorului, a colegilor şi a prezentatorului însuşi. Notarea este rapidă. Utilizarea unor criterii stabilite reduce variabilitatea.
Prezentări	Testează pregătirea, capacitatea de înţelegere, cunoştinţele, capacitatea de a structura informaţia şi abilităţile de comunicare orală. Feedback: din partea profesorului, a colegilor şi auto-feedback. Notarea bazată pe criterii simple este rapidă şi credibilă/sigură. Pot fi incluse măsuri ale capacităţilor de a răspunde la intrebări şi de a menţine o conversaţie.
Probleme	Metodă standard. Se utilizează pentru a măsura strategiile de

	aplicare, de analiză şi de soluţionare a problemelor. Probleme complexe şi schemele lor de evaluare sînt dificil de elaborat. Notarea problemelor simple este rapidă, a celor complexe necesită mult timp. Evaluarea pentru a oferi feedback durează. Variaţia între evaluatori este destul de joasă, cînd este bazată pe răspunsuri model sau pe scheme de evaluare. Permite soluţli creative şi valide din partea studenţilor.
Proiecte, proiecte de grup şi teze	Evaluare bună din toate punctele de vedere. Are potenţial pentru modelarea unui spectru larg de priceperi practice, analitice şi interpretative. Are întrebuinţări largi pentru aplicarea cunoştinţelor, a înţelegerii şi a abilităţilor în situaţii reale/simulate. Asigură o modalitate de management al timpului şi al proiectelor. Măsoară capacitatea de lucru în grup şi cea de lider. Motivarea şi lucrul în echipă pot fi la un nivel înalt. Notarea poate lua mult timp. Timpul de evaluare pentru a oferi un feedback poate fi redus prin utilizarea evaluării făcute de colegi, autoevaluare şi prin prezentări. Efectele învăţării pot fi înalte, mai ales dacă învăţarea reflectivă face parte din criterii. Testează metodele şi procesele precum şi rezultatele finale. Sînt posibile disensiuni între evaluatori. Utilizarea criteriilor reduce variabilitatea, însă variaţiile provocărilor unui proiect sau unei teze pot afecta credibilitatea.
Chestionare şi fişe de raport	0 metodă generală care include o varietate largă de tipuri: chestionare structurate de colectare a informaţiei dorite sau chestionare cu întrebări deschise prin intermediul cărora este colectată informaţia necesară. Este recomandată utilizarea unei combinaţii de întrebări structurate şi deschise. Evaluarea trebuie făcută pe baza unor criterii. Criteriile mai largi sînt mai sigure şi mai valide decît criteriile foarte detaliate. Criteriiie detaliate îi tentează pe utilizatori să reacţioneze negativ şi dezaprobator.
Sarcini de practică reflectivă	Măsoară capacitatea de analiză şi evaluează experienţa în lumina teoriilor şi a evidenţelor cercetării. Este relativ uşor de stabilit. Feedback din partea colegilor, profesorilor şi auto-feedback. Evaluarea pentru a oferi un feedback poate lua mult timp. Notarea este practic aceeaşi ca şi pentru eseuri. Utilizarea criteriilor reduce variabilitatea.
Rapoarte de practică	Metodă standard. Se utilizează pentru a măsura cunoaşterea procedurilor experimentale, capacitatea de analiză şi de înterpretare a rezultatelor. Măsoară cunoaşterea deprinderilor practice dar nu deprinderile propriu-zise. Notarea pentru promovare pe bază de impresii sau forme structurate simple este relativ rapidă. Evaluarea pentru feedback cu utilizarea formelor structurate simple este mai rapidă decît fără ele. Variaţiile între evaluatori, dacă nu se utilizează formele structurate, pot fi înalte. Metoda este deseori prea vehiculată. Pentru reducerea sarcinii de muncă a studenţilor şi

	a evaluatorilor, sînt recomandate stabilirea unor centre/focare de evaluare pentru diferite experimente.
Evaluare asistată de calculator	Este o metodă de evaluare menţionată frecvent. De obicei este utilizat softul **Question Mark** pentru a include întrebări cu alegere multiplă, pentru a evalua şi a analiza rezultatele. Pot fi utilizate dispozitive speciale, denumite cititori optici **(Optical Mark readers),** dar care nu întotdeauna permit bifarea clară şi corectă a răspunsului de către student. Necesită mult timp pentru elaborare, dar evaluarea este foarte rapidă. Siguranţa este înaltă, dar validitatea necesită atenţie sporită.
Întrebări de auto-evaluare bazate pe învăţarea deschisă (materiale pentru învăţămînt la distanţă şi învăţămînt asistat de calculator).	Este o metodă de învăţare şi nu una de evaluare. Dar poate fi utilizată mai pe larg. *Întrebările de autoevaluare* pot forma o parte integrală a învăţării deschise. Acestea pot fi bazate pe fişe de evaluare, ÎAM, întrebări cu răspunsuri scurte, IEM şi alte metode. Scopul lor primar este să asigure feedback şi consultanţă pentru utilizatori. Ele pot fi utilizate pentru a integra învăţarea deschisă cu învăţarea bazată pe activitatea de muncă în cazul cînd studenţii sînt angajaţi în cîmpul muncii. Credibilitatea şi validitatea sînt relativ înalte, iar administrarea este înaltă pe o perioadă lungă de timp, dar joasă la început.
Întrebări cu răs-punsuri scurte	Metodă standard. Are potenţial de măsurare a capacităţilor analitice, a aplicării cunoştinţelor, a soluţionării problemelor şi a aptitudinilor evaluative. Sînt mai uşor de elaborat decît ÎAM complexe, dar totuşi necesită timp. Verificarea conform unor răspunsuri-model este relativ uşoară în comparaţie cu notarea problemelor, dar nu comparativ cu ÎAM. Evaluarea pentru a oferi un feedback poate fi relativ rapidă.
Interviuri simulate	Metodă utilă pentru evaluarea capacităţilor de comunicare orală şi pentru dezvoltarea modalităţilor de a oferi şi de a primi feedback asupra performanţelor. Sesiunile video necesită mai mult timp, dar sînt mai utile pentru a oferi feedback şi pentru evaluare. Pot fi folosite evaluarea reciprocă sau autoevaluarea. Este recomandat un fedback asupra performanţelor. Evaluarea prin intermediul schemelor de ordonare *(rating)* sau a fişelor de verificare este sigură, dacă evaluatorii, inclusiv studenţii, sînt pregătiţi în acest sens.
Examene bazate pe un eseu unic	Trei ore de examen la o temă anume. Relativ uşor de stabilit, dar este necesară o atenţie sporită referitoare la criterii. Este testat un diapazon de abilităţi, inclusiv capacitatea de acumulare a unui spectru larg de cunoştinţe, de a sintetiza şi de a identifica temele recurente. Evaluarea pentru feedback cere mult timp relativ îndelungat. Notarea este relativ rapidă, cu condiţia că criteriile sînt simple.
Evaluare bazată pe activitatea de muncă	Este posibil de utilizat o varietate de metode, de exemplu agendele de învăţare, portofoliile, proiectele, rapoartele structurate ale conducătorilor de practică, ale metodiştilor sau ale mentorilor. Este

	important de a oferi metodiştilor şi mentorilor pregătirea necesară pentru utilizarea criteriilor de evaluare. Experienţa de muncă poate fi variabilă, de aceea credibilitatea/siguranţa poate fi joasă. Validitatea, de obicei, depinde de definirea clară a finalităţilor de studii.

Surse de evaluare

Principala sursă de evaluare este profesorul, cu toate că, în mare parte, sînt utilizate alte surse: colegii, angajatorii. Oricare ar fi sursa de evaluare, este important de a asigura consecvenţă între evaluatori şi autoconsecvenţa evaluatorilor. Sesiuni scurte de training (pregătire), bazate pe criteriile care vor fi utilizate, asigură, într-adevăr, îmbunătăţirea consecvenţei, dar nu asigură perfecţiunea.

Instrumente de evaluare

Instrtumente de evaluare variază de la utilizarea unei abordări holistice la utilizarea unor fişe de verificare foarte detaliate. Principalele tipuri de criterii sînt prezentate în tabelul 3. Nu toate criteriile pot fi explicate sau comunicate clar novicilor, iar semnificaţia criteriilor depinde de context.

Tabelul 3. Metode de evaluare

Intuitive	Criterii implicite. Sînt ascunse de alţi evaluatori şi de studenţi.
Globale	Sînt bazate pe caracteristici cheie cum ar fi evidenţa că materialul a fost citit. Evaluarea conduce direct o singură notă. Notarea poate fi rapidă, iar siguranţa înaltă.
Generale	Criterii generale pentru notarea studenţilor. Notarea poate fi rapidă, iar feedbak-ul pentru studenţi – destul de rapid.
Extinse	Sînt bazate pe tehnica de ordonare sau pe note. Sînt utilizate pentru evaluare calităţilor ce se referă la sarcina de evaluare în întregime. De obicei sînt sigure/credibile, iar feedback-ul pentru studenţi poate fi rapid, dacă este bazat pe criterii.
Specifice	Sînt mai detaliate decît criteriile extinse. Deseori se suprapun, iar sensul este neclar. Pot fi dificile în utilizare, variaţiile între evaluatori în cazul criteriilor specifice pot fi joase, feedback-ul oferit studenţilor poate fi rapid, dar neapărat util. Cifrele de pe scală nu le indică studenţilor cum pot să îmbunătăţească situaţia.

Notele de pe o scală de ordonare nu transmit neapărat o anumită semnificaţie, iar feedback-ul în scris, bazat pe criterii, poate fi interpretat diferit de studenţi cu abilităţi diferite. Criteriile sau schemele de evaluare pot modifica abordarea studentului cu privire la învăţare, la îndeplinirea însărcinărilor, la revizuirea materialului şi la examinări. Dacă schema sau criteriiie de evaluare făcute publice ţin doar de cunoştinţe specifice, studentul poate neglija structura, stilul şi sintaxa. În acest caz, ele pot apărea drept criterii ascunse.

Din cele menţionate mai sus rezultă că este util de a discuta cu studenţii şi cu colegii despre diferite tipuri de criterii şi scheme de evaluare, despre semnificaţia lor şi despre modul cum ar trebui utilizate. Următoarele puncte de reper pot facilita/uşura aceste discuţii.

Principiile cheie sînt:

- Evidenţiaţi criteriile esenţiale;
- Faceţi ca criteriile sau fişele de verificare să fie uşor de utilizat;
- Permiteţi crearea unei impresii globale succinte asupra criteriilor;
- Informaţi studenţii referitor la criterii înainte de îndeplinirea sarcinilor de evaluare;
- Dacă este posibil, implicaţi studenţii în elaborarea criteriilor şi a listelor de verificare;
- Încurajaţi studenţii să utilizeze criteriile stabilite.

Caracteristicile esenţiale ale unor criterii bune constau în faptul că ele:

- Asigură concordanţa dintre sarcinile de evaluare şi finalităţile de studii;
- Asigură consecvenţa evaluării/notării;
- Pot evidenţia domeniile de neînţelegere dintre evaluatori;
- Ajută studenţii să realizeze finalităţile de învaţare;
- Sînt utilizate pentru a asigura un feedback util studenţilor.

Executor, Diana Rusu